

Spis treści

Wstęp	9
ROZDZIAŁ 1. Problematyka ojcostwa w ujęciu teoretycznym	15
1.1. Ojciec i ojcostwo – charakterystyka pojęć	15
1.2. Wieloaspektowość ojcostwa	23
1.2.1. Ujęcie prawne ojcostwa	28
1.2.2. Ujęcie biologiczne ojcostwa	30
1.2.3. Ujęcie duchowe ojcostwa	32
1.2.4. Ujęcie pedagogiczne ojcostwa	34
ROZDZIAŁ 2. Ojcostwo i wychowanie w środowisku rodzinnym	37
2.1. Rodzina w myśli pedagogiki personalistycznej	37
2.2. Wychowanie w pedagogice personalistycznej	44
2.3. Pozycja i znaczenie ojca w rodzinie – perspektywa historyczna	48
2.4. Przygotowanie do bycia ojcem w rodzinie współczesnej	57
2.5. Stan wiedzy, przegląd wybranych badań na temat roli i znaczenia ojca w procesie wychowania dziecka	61
2.6. Typologie i wizerunki współczesnego ojcostwa przedstawiane w literaturze	69
ROZDZIAŁ 3. Zachowania ojcowskie – odniesienie do wybranych teorii psychologicznych	80
3.1. Poznawcza koncepcja postaw autorstwa Davida Krecha, Richarda S. Crutchfielda, Egertona L. Ballacheya a kształtowanie się postaw ojcowskich	80
3.2. Społeczno-uczeniowa teoria osobowości Juliana Rottera a znaczenie doświadczeń zapamiętanych z rodziny pochodzenia	82

3.3. Teoria ekologii humanistycznej Urie Bronfenbrennera a środowiskowe czynniki warunkujące udział ojca w procesie wychowania dziecka	87
3.4. Społeczno-poznawcza teoria Alberta Bandury a uczenie się określonych zachowań ojcowskich	89

ROZDZIAŁ 4. Postawa w świetle literatury – wyjaśnienia

terminologiczne	93
4.1. Definicje i koncepcje postaw w naukach psychologicznych i społecznych	93
4.2. Komponenty postaw	100
4.2.1. Komponent poznawczy	100
4.2.2. Komponent uczuciowy	102
4.2.3. Komponent działania	104
4.3. Cechy postaw	105
4.4. Genetyczne oraz nabyte czynniki warunkujące kształtowanie się postaw	107
4.5. Kształtowanie się postaw – warunkowanie klasyczne i instrumentalne	113
4.6. Postawy a zachowanie	114
4.7. Postawy rodzicielskie – przegląd	114
4.8. Typy postaw rodzicielskich oraz ich znaczenie w świetle badań	117

ROZDZIAŁ 5. Metodologia badań własnych 125 |

5.1. Motywacja do podjęcia badań	125
5.2. Cel i problemy badawcze	130
5.3. Metody, techniki i narzędzia badawcze	133
5.4. Charakterystyka badanego środowiska	133
5.5. Dobór próby	135
5.6. Opis próby	136

ROZDZIAŁ 6. Ojcostwo według respondentów – wspomnienia,

uczucia, emocje	138
6.1. Stosunek mężczyzny do projektu badawczego	138
6.2. Sposób postrzegania ojcostwa	139
6.3. Narodziny dziecka	141
6.4. Trudno czy łatwo być ojcem? – opinie badanych	150
6.5. Respondenci o sobie	153
6.6. Wartość ojcostwa w okresie niemowlęcym	158

ROZDZIAŁ 7. Ojciec w procesie opieki i wychowania dziecka

w rodzinach wiejskich	160
7.1. Opieka nad dzieckiem	160
7.1.1. Pierwsze czynności opiekuńcze	162

7.2. Dzień powszedni z dzieckiem	165
7.2.1. Czas dla dziecka	166
7.2.2. Opieka zdrowotna	170
7.2.3. Przygotowywanie posiłków	174
7.2.4. Bezpieczna droga do szkoły	176
7.2.5. Zainteresowanie różnymi formami spędzania czasu przez dziecko po zajęciach szkolnych	178
7.2.6. Czas wolny	180
7.2.7. Zabawa z dzieckiem	186
7.2.8. Ulubione czynności opiekuńcze	189
7.2.9. Zabezpieczenie potrzeb materialnych	190
7.3. Wychowanie	195
7.3.1. Ocena własnych kompetencji wychowawczych	196
7.3.2. Wiedza ojców na temat wychowania. Sposoby poszukiwania wiedzy. Własne koncepcje wychowania	199
7.3.3. Różnica w wychowaniu przez matkę i przez ojca w świetle opinii badanych	205
7.3.4. Metody wychowawcze stosowane przez ojców	208
7.3.5. Przekaz tradycji rodzinnych	213
7.3.6. Zainteresowanie nauką szkolną	215
7.3.7. Stosunek do bibliotek, wycieczek i udziału dziecka w życiu kulturalnym	220

ROZDZIAŁ 8. Źródła warunkujące rodzaj relacji badanych ojców z dzieckiem 222

8.1. Rodzina pochodzenia jako źródło warunkujące postawy badanych	222
8.2. Najbliższe środowisko życia badanych (koleżanki, koledzy, krewni) jako czynnik warunkujący postawy ojcowskie	228

ROZDZIAŁ 9. Postawy badanych ojców 231

9.1. Postawy ojcowskie	231
9.2. Modele ojcostwa w badanych rodzinach	242
9.2.1. Model ojcostwa sprzyjającego	246
9.2.2. Model ojcostwa zdystansowanego	247

Podsumowanie 249

Zakończenie 257

Bibliografia 259

Indeks osobowy 267